

Styrdokument
Dokumenttyp: Strategi
Beslutat av: Kommunfullmäktige
Fastställsedatum:
Ansvarig:
Revideras: 2026-2027
Följs upp: 2026

Planeringsstrategi

Översiktsplan 2022-2026

Dnr: KS 2013.123

Upprättad 2024-01-17

Innehållsförteckning

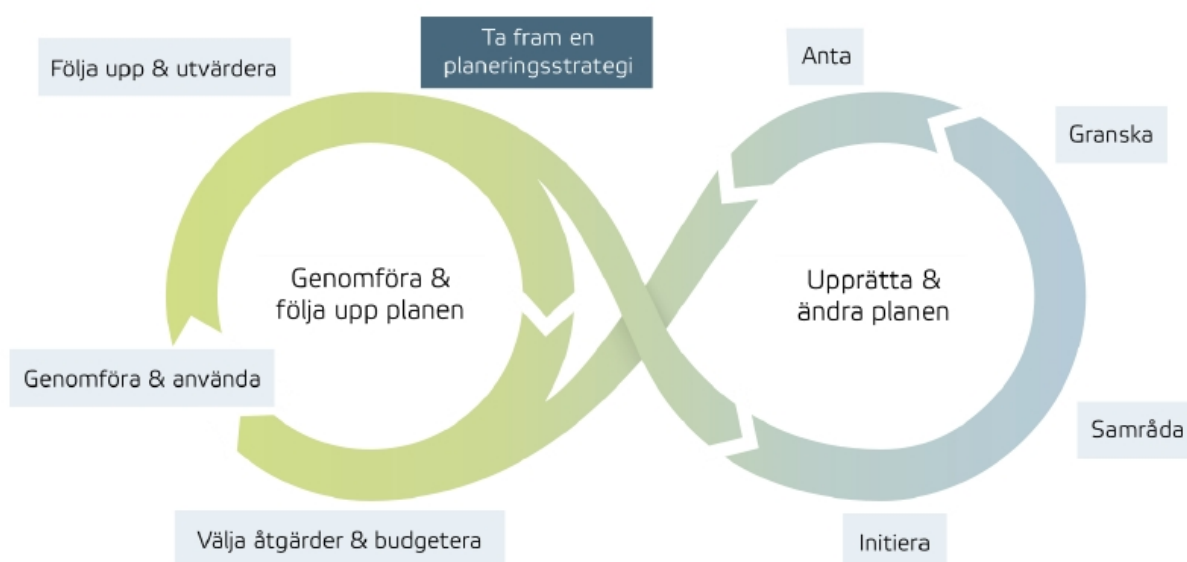
1	Varför en planeringsstrategi?.....	3
2	Förutsättningar.....	3
2.1	Vad är en översiktsplan?.....	3
2.2	Länsstyrelsens underlag för planeringsstrategin.....	4
2.3	Digitala översiktsplaner.....	5
3	Gislaveds kommuns översiktsplanering idag.....	5
3.1	Gällande översiktsplan samt ändringar.....	5
3.2	Översiktsplanens ändringar är i stora delar föråldrade.....	5
3.3	Uppföljning av översiktsplanen.....	5
3.4	Arbetsmetod och tidplan.....	6
4	Översiktsplanering i framtiden.....	6
4.1	Förslag till nytt ÖP-upplägg.....	6
4.2	Översiktsplanens och ändringarnas aktualitet.....	7
4.3	Framtida uppföljning av översiktsplanen.....	7
4.4	Nästa planeringsstrategi.....	8
5	Källförteckning.....	9
5.1	Bilagor.....	9

I Varför en planeringsstrategi?

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan (ÖP) som anger kommunfullmäktiges syn på kommunens långsiktiga strategiska utveckling. Sedan 2020 är det obligatoriskt för kommunfullmäktige att anta en planeringsstrategi eller en ny översiktsplan under de två första åren efter ett ordinarie val.

Syftet med planeringsstrategin är att främja kontinuerlig översiktsplanering för att hålla översiktsplanen aktuell. I samband med framtagandet av planeringsstrategin ska kommunen ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet samt kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering. Kommunen ska även bedöma i vilken utsträckning planerna är aktuella. Planeringsstrategin kan ändras under mandatperioden.

För Gislaveds kommun innebär detta att kommunfullmäktige behöver anta sin första planeringsstrategi senast den 11 september 2024. Om detta inte sker anses översiktsplanen i sin helhet, inklusive alla tillägg, vara inaktuell. En inaktuell översiktsplan innebär en försvårad och ineffektiv handläggning av kommunens alla ärenden som rör mark- och vattenanvändning.

Figur 1: Illustration över kontinuerlig översiktsplanering (Boverket).

2 Förutsättningar

2.1 Vad är en översiktsplan?

En översiktsplan är kommunens långsiktiga verktyg som visar viljeinriktningen för hur kommunens mark och vatten samt befintlig bebyggelsen ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är ett av kommunens viktigaste styrdokument. De frågor som behandlas i en översiktsplan är exempelvis vilka områden som ska bebyggas och hur de ska bebyggas, vilka områden som behöver särskilt skydd och hur de ska skyddas, vilka miljörisker som förekommer och hur de ska beaktas. Till en översiktsplan kan ändringar tas fram, antingen som fördjupningar som avser ett avgränsat geografiskt område eller som tematiska tillägg som behandlar en specifik fråga, exempelvis vindbruk. Till översiktsplanen kan även olika strategier och inriktningsdokument tas fram som planeringsunderlag, exempelvis bostadsförsörjningsplan.

Att ha en aktuell översiktsplan är viktigt för att kunna ge stöd för kommunens mer konkreta efterföljande planering och beslut om bland annat detaljplaner, bygglov och andra myndigheters beslut om exempelvis tillstånd enligt miljöbalken. Det är dessutom viktigt att översiktsplan är aktuell så att företrädare för regional och statlig planering ska kunna väga in kommunens ställningstaganden, exempelvis vid planering av ny infrastruktur som vägar, elledning på stam- eller regionnätet samt vindkraft.

2.2 Länsstyrelsens underlag för planeringsstrategin

Inför att kommunen ska ta fram en planeringsstrategi ska Länsstyrelsen lämna ett underlag gällande statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget ska det dessutom framgå om någon del av Länsstyrelsens granskningsyttrande inte längre gäller. Länsstyrelsen ska redovisa detta underlag till kommunen under andra halvan av tiden mellan två ordinarie val. Efter att Länsstyrelsen överlämnar sitt underlag utformar sedan kommunen sin planeringsstrategi.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har i sitt överlämnade underlag till Gislaveds kommun angett att deras granskningsyttranden för kommunens översiktsplan samt tillhörande fördjupningar fortfarande är aktuella.

Den nya lagstiftning som Länsstyrelsen omnämner i sitt yttrande till Gislaveds kommun är den nya lagstiftningen för översiktsplanering samt beredskap för klimatförändringar i plan- och bygglagen (PBL) och förändringarna kring miljöbedömningar och miljökvalitetsnormer i miljöbalken (MB) samt införandet av barnkonventionen i svensk lag.

Figur 2: Förstasidorna av Länsstyrelsens planeringsunderlag till Gislaveds kommun.

De förändringar i statliga och mellankommunala intressen som Länsstyrelsen omnämner i sitt yttrande är statens förändrade anspråk på riksintressen, förtydligad lagstiftning om mellankommunala frågor, hälsa och säkerhet rörande klimatrelaterade risker och förorenade områden samt en hänvisning till kommunen att kontinuerligt följa senast tillgängliga data rörande miljökvalitetsnormer och klimatrelaterade risker.

Övriga allmänna intressen som omnämns berör jordbruksmark, bostadsförsörjning, arkitektur och gestaltad livsmiljö samt nationell vindkraftstrategi.

För att ta del av Länsstyrelsens underlag i sin helhet se bilaga I A och I B.

2.3 Digitala översiktsplaner

Regeringen beslutade i februari 2023 att kommuners översiktsplaner ska tillgängliggöras och behandlas digitalt. Ändringen i plan- och byggförordningen började gälla den 1 april 2023 och ska tillämpas på de översiktsplaner som påbörjas efter den 31 december 2026. Boverket håller för närvarande på att ta fram

en specifikation för utformning av översiktsplaner. En första aktiv version av specifikationen bedöms finnas tillgänglig under andra halvan av 2024.

Utöver detta tas en ny ÖP-modell 3.0 fram som beräknas vara klar sommaren 2024.

3 Gislaveds kommuns översiktsplanering idag

3.1 Gällande översiktsplan samt ändringar

Kommunfullmäktige antog den kommunomfattande översiktsplanen ÖP16 den 15 december 2016.

Utöver den kommunomfattande översiktsplanen finns det för närvarande åtta nu gällande ändringar av översiktsplanen som ingår i aktualitetsöversynen. De ändringar som gäller i Gislaveds kommun är;

- FÖP Smålandsstenar och Skeppshult, antagen 2018-11-29
- FÖP Isaberg, antagen 2012-12-13
- FÖP Anderstorp, antagen 2005-06-22
- FÖP Broaryd, antagen 2008-05-22
- FÖP Burseryd, antagen 1993-02-25
- FÖP Gislaved, antagen 2011-06-20
- FÖP Hestra, antagen 1998-02-26
- FÖP Reftele, antagen 1998-06-17

Gislaveds kommun tar för närvarande fram en fördjupad översiktsplan som omfattar Gislaved och Anderstorp, och som ska ersätta ovanstående antagna FÖP Gislaved och FÖP Anderstorp.

3.2 Översiktsplanens ändringar är i stora delar föråldrade

I PBL framgår att en översiktsplan eller ändring av översiktsplan som antagits före den 1 januari 2004 kommer att upphöra att gälla efter utgången av 2025. För Gislaveds kommuns del innebär det att planerna för Burseryd, Hestra och Reftele automatiskt upphör att gälla den 1 januari 2026.

Skälet till det här är att dessa planer inte har miljöbedömts. Miljöbalkens regler om miljö kvalitetsnormer har tillkommit efter den 1 januari 2004 och flera riksintressen har också tillkommit eller ändrats. Därför anses att de äldre planerna inte har kunnat fånga flera viktiga samhällsintressen.

3.3 Uppföljning av översiktsplanen

Boverket rekommenderar att översiktsplanen bör följas upp och utvärderas inför arbetet med planeringsstrategin eller vid upprättande av ny eller ändrad översiktsplan. Uppföljning av översiktsplanen är en central del i arbetet med en kontinuerlig översiktsplanering. Dessutom ska planens betydande miljöpåverkan följas upp i enlighet med miljöbalken.

I aktuell översiktsplan ÖP16 finns en målsättning om att en handlingsplan ska prioritera åtgärderna i översiktsplanen och att uppföljning av handlingsplanen bör ske genom kommunens årsbokslut. Sedan planen antogs 2016 har som ovan nämnt aktualitetsprövningen lagstadgats genom införandet av planeringsstrategin. I den aktuella översiktsplanens konsekvensbeskrivning omnämns inte hur planens betydande miljöpåverkan är tänkt att följas upp.

3.4 Arbetsmetod och tidplan

Arbetet med framtagandet av planeringsstrategin har genomförts under hösten 2023. Framtagandet skedde genom en granskning av Länsstyrelsens planeringsunderlag, Gislaveds kommuns senaste aktualitetsförklaring (från 2020) inklusive resultatet av de workshops med tjänstemän och politiker som genomfördes inför aktualitetsförklaringen, samt med Gislaveds kommunplan 2023-2026 (antagen av kommunfullmäktige 2023-05-23).

4 Översiktsplanering i framtiden

Synpunkter och tankar från framtaget underlag till aktualitetsförklaringen 2020.

De synpunkter och tankar som återkom i diskussionerna sammanfattas nedan i punktform.

- Mycket kan fortfarande vara aktuellt, som t.ex. syftet med översiktsplanen och många områden som pekats ut för bebyggelse eller bevarande.
- Översiktsplanen saknar visionskoppling, t.ex. om befolkningsökning i framtiden.
- Vi lever i en annan värld idag än när en del FÖPar antogs.
- Saknar delar om klimat, skyfall, naturvård och hållbar tillväxt, behövs karteringar och ställningstaganden.
- Dagvattenhanteringen i översiktsplanen är inaktuell, vi jobbar på annat sätt idag.
- Vissa motstridiga ställningstaganden, behöver förtydligas vad som är mest prioriterat.
- Hur ställer sig kommunen till bostadsbyggnation på landsbygden?
- Hur jobbar kommunen med Agenda 2030?
- ÖPn blir till viss del inaktuell för vi tar fram andra styrdokument som inte alltid säger samma sak.
- Kommunala verksamheters organisation ser annorlunda ut och saknar ställningstaganden bland annat kring skolor på landsbygden.
- Bara vissa av de utpekade kommunala projekten har påbörjats.
- Viktigt att synka översiktsplanen med nytt bostadsförsörjningsprogram.
- Vissa detaljplaner har tagits fram i strid med översiktsplanen.
- Renodla översiktsplanen till att användas som planeringsunderlag för fysisk planering.
- Översiktsplanen är för svår att jobba med.

4.1 Förslag till nytt översiktsplaneupplägg

Efter analys av de inkomna synpunkterna har ett förslag till nytt översiktsplaneupplägg arbetats fram. Förslaget tillgodoser i hög utsträckning samtliga punkter som tidigare omnämnts.

Någonting som identifierades under workshoparna är att flera fördjupningar är föråldrade. Med nuvarande upplägg för översiktsplaneringen skulle det ta många år att ta fram och även aktualisera översiktsplanen för de områden där ändringar finns idag.

Processen ovan är inte heller förenlig med Boverkets modell om kontinuerlig översiktsplanering. Den bedöms vara alltför tidskrävande med tanke på alla ändringar av översiktsplanen som avses att göras. För att förenkla och effektivisera översiktsplaneringen i Gislaveds kommun framöver föreslås därför att det finns en kommunomfattande översiktsplan som efterföljer den digitala tillämpningen i plan- och bygglagen.

4.2 Översiktsplanens och ändringarnas aktualitet

Den sammantagna bedömningen är att Gislaveds kommun behöver ta fram en ny kommunomfattande översiktsplan. Vissa delar av nuvarande översiktsplan är aktuella, men behovet av uppdateringar, nytt

innehåll utifrån de författningsförändringar som gjorts i kombination med ett behov av omarbetning för att ersätta föråldrade fördjupningar av översiktsplanen, leder till bedömningen att en ny kommunomfattande översiktsplan behöver tas fram. Dessutom genererar en ny översiktsplan att kraven på att planen ska vara digital, mer lättillgänglig och lättläst uppfylls. Av dessa anledningar föreslås att en ny kommunomfattande översiktsplan tas fram med start våren 2024. Länsstyrelsens underlag har till viss del legat till grund i valet om att ta fram en ny översiktsplan.

Kommunen arbetar för närvarande med att ta fram en ny fördjupning av översiktsplanen för Gislaved och Anderstorp. Denna avses i stor del inkorporeras i den nya översiktsplanen, men en antagen fördjupning av den nuvarande översiktsplanen upphör att gälla i samband med att den nya översiktsplanen fått laga kraft.

Fördjupningen av översiktsplanen för Smålandsstenar och Skeppshult, antagen 2018, anses i huvudsak vara aktuell. Delar av fördjupningen avses att inkorporeras i den nya översiktsplanen, denna fördjupning upphör att gälla i samband med att den nya översiktsplanen fått laga kraft.

Gällande översiktsplan och dess ändringar kommer att gälla till dess att en ny kommunomfattande översiktsplan är antagen av kommunfullmäktige och har fått laga kraft. Dock kommer de nuvarande planerna för Burseryd, Hestra och Reftele automatiskt upphöra att gälla den 1 januari 2026.

4.3 Framtida uppföljning av översiktsplanen

Under arbetet med Gislaveds kommuns första planeringsstrategi har huvudfokus varit på den gällande översiktsplanens upplägg och användbarhet. En informationsinhämtning kring nytillkomna planeringsunderlag, den förändrade politiska viljeinriktningen samt en kartläggning av behovet av nya planeringsunderlag har också genomförts.

Att följa upp ett så brett dokument som en översiktsplan kan vara resurskrävande och svårdefinierat, speciellt om ingen tydlig vägledning för uppföljning finns utarbetad i planen. Den enda uppföljningen som står med i gällande översiktsplan är att den ska följas upp i samband med kommunens årsredovisning, något som inte har blivit genomfört i större utsträckning. I samband med framtagandet av ny översiktsplan behöver därför en modell tas fram för att få till en hanterbar framtida uppföljning av översiktsplanen, inklusive uppföljning av betydande miljöpåverkan i enlighet med miljöbalken 6 kapitlet 19 §.

En del kommuner har i sitt översiktsplanearbete tagit fram egna modeller för uppföljning och har utformat ett antal mätbara indikatorer. Det skulle kunna vara en ingång till en hanterbar och framför allt mätbar uppföljning för Gislaveds kommuns översiktliga planering. Ett annat sätt att arbeta med uppföljning av översiktsplanens resultat är i enlighet med Boverket att integrera uppföljningen i kommunens boksluts- och budgetprocess, en rutin som i sådana fall behöver förbättras inom Gislaveds kommun.

4.4 Nästa planeringsstrategi

Som tidigare nämnts ska en planeringsstrategi antas av kommunfullmäktige senast 24 månader efter ett ordinarie val. Plan- och bygglagen redovisar dock att kravet på att ta fram en planeringsstrategi inte gäller om kommunfullmäktige istället antar en ny översiktsplan, som fått laga kraft, inom denna tidsperiod.

5 Källförteckning

Boverket (2023). Boverkets bildmaterial och texter. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/bildmaterial-och-texter/> Hämtad 2023-09-20.

5.1 Bilagor

Bilaga I A, Länsstyrelsens underlag 2022 för Gislaveds kommuns planeringsstrategi

Bilaga I B, Statliga och mellankommunala intressen i Jönköpings län